

LAPIN KAUPPAKAMARIN TOIMINTASUUNNITELMA VUODELLE 2020

Lapin kauppakamarin vaikuttamistoiminnan päätavoitteena vuonna 2020 on edistää Lapin investointiprojektien käynnistämistä, jotta maakunnan elinkeinoelämä voisi jatkaa vastuullista kasvuaan koko Suomen hyväksi. Vaikuttamistyö perustuu Lapin kauppakamarin vuoden 2019 eduskuntavaaleja ja hallitusohjelmaneuvotteluja varten laatimaan aineistoon, jota täydennettiin syksyllä 2019 kauppakamarin vaikuttamisohjelmaksi.

Kauppakamari jatkaa vuoden 2020 aikana nykyisen hallitusohjelman toteuttamisen seurantaan. Vaikuttamisen pääteemoina ovat edelleen ilmastonmuutos ja vastuullinen kasvu, luonnonvarojen kestävä käyttö, saavutettavuus ja Lappi osana Suomen uutta liikennejärjestelmää sekä koulutus ja työvoima.

Lisäksi kauppakamari osallistuu aktiivisesti koko kauppakamariryhmän tavoitteiden saavuttamiseen. Niissä sektorit läpileikkaavina teemoina ovat digitalisaatio ja vastuullisuus. Ulkomaankaupan asiakirjojen järjestelmä uudistetaan, kauppakamareiden IT-hankkeita yhteensovitetaan sekä toteutetaan verkkosivuston sekä ilmeen uudistus. Kauppakamarit myös kehittävät omaa vastuullisuuttaan. Yhdessä vaikutetaan myös uuden Euroopan komission toimintaan vuosina 2019-2024 kauppakamarien yhteisten EU-tavoitteiden mukaisesti, joiden keskiössä ovat tehokkaat sisämarkkinat, aktiivinen kauppa- ja investointipolitiikka sekä toimiva ja kestävä kasvua vahvistava EU.

Syksyn 2020 aikana käynnistyy myös valmistautuminen kevään 2021 kuntavaaleihin sekä omalla alueella että myös valtakunnallisesti yhteistyössä Keskuskauppakamarin ja kauppakamariryhmän kanssa.

Kauppakamari tekee yhteistyötä myös Elinkeinoelämän keskusliiton kanssa (suhdannekatsoukset ja elinkeinoelämän foorumit) sekä Oulun kauppakamarin sekä muiden kumppaneiden kanssa. Kauppakamarissa toimii kahdeksan valiokuntaa ja myös valiokuntatyötä kehitetään vaikuttamisen tästä näkökulmasta vuoden 2020 aikana. Jäsen- ja koulutuspalveluja kehitetään vastamaan entistä paremmin jäsenten tarpeisiin.

Growth through cooperation-hanke

Kauppakamari on käynnistänyt vuoden 2019 lopulla EAKR-rahoitteisen ”Growth through cooperation- hankkeen. Sen tavoitteena on edistää Lapin yritysten ja toimialojen välistä yhteistyöstä ja verkottumista, luoda elinkeinoelämän yhteyksiä maakunnallisen yhteistyön lisäksi valtakunnallisesti sekä kansainvälisesti (Barentsin alue, Eu) sekä viestiä Lapin elinvoimasta. Lapin elinkeinoelämä on hyvin kansainvälistynyt ja kansainväliset yhteydet ovat jo sijainnista johtuen luontaisia.

Hankkeen tavoitteena on:

- Tukea yritysten kasvua ja kilpailukykyä edistämällä toimialojen välistä yhteistyötä
- Lisätä elinkeinoelämän eri toimialojen yhteistyötä sekä kehittää toimialat ylittäviä yritysverkostoja
- Luoda yhteistyömalli ja koota eri alojen toimijoita yhteistyöhön yhteisen viestin/vision luomiseksi

ja toteuttamiseksi

- Terävöittää elinkeinoelämän yhteistä visiota ja viestintää
- Tuottaa ajantasaista faktatietoa ja materiaalia eri toimialoilta yritysten kilpailukyvyyn tukemiseksi
- Edistää Lapin sisäistä koheesiota
- Tuoda Barentsin alueen yhteydet ja yhteistyömahdollisuudet ja tarpeet esille elinkeinoelämälle kohdennettuna.

Vaikuttamisen painopisteet 2020

Lapin elinkeinoelämä on kuluvan vuosikymmenen puolivälin jälkeen kasvanut kaikilla toimialoilla. Vuoden 2019 ensimmäisen neljänneksen tilastojen mukaan Lapin kaikkien yritysten liikevaihto kasvoi vuoteen 2015 verrattuna 14,8 %. Työttömyys taas on pudonnut ennätysalhaalle 10,5 %:iin elokuussa 2019.

Lappi on Suomen viidenneksi suurin vientimaakunta 4,3 miljardin euron tavaraviennillään. Ero kolmanneksi suurimpaan vientimaakuntaan Pirkanmaahan oli viimeisimmän tilaston mukaan 699 miljoonaa euroa. Matkailussa Lapin rekisteröityjen yöpymisten kokonaismäärä ylitti kolmen miljoonan rajan. Ulkomaalaisia oli hieman yli puolet eli 1,56 miljoonaa. Lapin lentokenttien matkustajamäärissä saavutettiin niin ikään uusi ennätys, Kuusamon kenttä mukaan lukien yhteensä 1448000 matkustajaa.

Lapissa on vuoden 2019 viimeisellä neljänneksellä käynnissä investointihankkeita noin miljardin euron arvosta. Kaivosteollisuudessa noin 500 miljoonan euron laajennusinvestoinnit Outokumpu Oyj:n Kemin kaivoksella, Agnico Eagle Finland Oy:n Kittilän kultakaivoksella sekä Sodankylässä Bolidenin Kevitsan kaivoksilla. Pienempiä matkailuinvestointeja on toteutettu vuoden 2019 aikana lähes 200 miljoonalla eurolla. Finavia Oyj investoi Lapin lentokenttiin (Rovaniemi, Ivalo, Kittilä) yhteensä 55 miljoonaa euroa. Kaupan investointeja arvioidaan olevan 50 miljoonan euron luokkaa.

Lapin kauppakamarin julkaiseman Arctic Business Forum Yearbook 2019 mukaan Lapin investointipotentiaali, eli vuoteen 2030 mennessä toteutettavien mahdollisten investointihankkeiden arvo on 13,8 miljardia euroa ja mahdollisesti vieläkin enemmän. Outokummun Tornion terästehtaan uudet investoinnit sekä eräät aktivoituneet kaivoshankkeet voivat lisätä mainittua arvoa.

Ilmastonmuutos ja vastuullinen kasvu

Kansainvälinen ilmastopaneeli IPCC julkaisi 25.9.2019 raportin ilmastonmuutoksen vaikutuksista maailman meriin sekä jään ja lumen peittämiin alueisiin. Raportista selviää, että jäätiköt eri puolilla maailmaa ovat pienentyneet. Lumen ja ikiroudan peittämät alueet ovat kutistuneet. Valtameret ovat lämmenneet ja merenpinnan nousu on kiihtynyt viime vuosikymmeninä. Tulevien muutosten ja niistä koituvien haittavaikutusten voimakkuus riippuu siitä kuinka paljon päästöjä onnistutaan vähentämään.

Kauppakamari on mukana Keskuskauppakamarin vuonna 2019 käynnistämässä yritysten päästövähennyksiin tähtäävässä toiminnassa, jota johtaa Keskuskauppakamarin vastuullisuuslautakunta järjestämällä mm. päästövähennyskoulutuksia. Lisäksi se on laatimassa vastaavat tavoitteet ihmisoikeuksille ja sosiaaliselle vastuulle sekä ympäristövastuulle.

Lapin elinkeinoelämän tavoitteena on kasvaa vastuullisesti, pienentää hiilijalanjälkeään sekä osallistua aktiivisesti maakunnalliseen ilmastoyhteistyöhön. Kauppakamari laatii vuoden 2020 aikana oman ilmasto-ohjelman, sekä selvittää Lapin elinkeinoelämän hiilitaseen yhteistyössä Lapin liiton kanssa.

Toimintavuoden 2020 aikana tuodaan esille ja edistetään Lapin osaamista kiertotalouden kehittämisessä yhteistyössä Kemin Kierto- ja biotalouskeskuksen sekä Lapin ammattikorkeakoulun ja muiden tutkimus- ja koulutusorganisaatioiden kanssa.

Tavoitteet:

- päästövähennyskoulutustilaisuuden järjestäminen keväällä 2020
- Lapin hiilitaseen selvittäminen
- Kauppakamarin ilmasto-ohjelma

Luonnonvarojen kestävä käyttö

Lapin pinta-alasta on tällä hetkellä suojeltu yli kolmannes ja pääosa siitä NATURA 2000-ohjelmalla. Luonnon monimuotoisuuden turvaamisen osalta Lappi kantaa jo reilusti vastuunsa ja metsien kestävä käyttö kestää hiilitaseen näkökulmasta uudet investoinnit. Suojeluun on saatava joustavuutta ja mm. NATURA 2000 -ohjelman mukaiset poikkeamiset matkailun ja muiden kestävä kasvun turvaavien investointien toteuttamiseksi on saatava mahdolliseksi.

Viimeisintä suurta metsäteollisuuden investointia Äänekoskella tuettiin nopeuttamalla sen vaatimia lupaprosesseja. Hallituksen on päätettävä samanlaisesta menettelystä Metsä Groupin Kemin investointien lupaprosessien osalta sekä Boreal Biorefin jäljellä olevista vastaavista toimenpiteistä Kemijärvellä.

Kaivoslakia voidaan tarkistaa tekemällä siihen harkittuja muutoksia, jotka liittyvät kaivosten maanomistajille, kunnalle ja valtiolle tuleviin maksuihin. Lisäksi kaivostoiminnan ja muiden elinkeinojen yhteensovittamiseen tulee kiinnittää huomiota, jotta kestävä kasvu voidaan toteuttaa hyvässä yhteistyössä. Kaivoslakia uudistettaessa ei myöskään pidä vaikeuttaa malminetsintään erikoistuneiden yritysten toimintaa.

Tavoitteet:

- Metsäteollisuuden investointihankkeiden lupaprosessien nopeuttaminen Äänekosken investoinnin tapaan
- Päätökset Lapin metsien käytöstä ja niiden merkityksestä hiilinieluna
- Metsähallituksen toiminnan uudistaminen ottaen huomioon teollisuuden puuntarve ja matkailun tarvitsemien maa-alueiden vuokran säilyttäminen kohtuullisena ja joustavana
- Päätökset NATURA 2000 -ohjelman mukaisten poikkeamisten mahdollistamisesta kestävä kasvun turvaavien investointien toteuttamiseksi
- Kaivoslain harkitut muutokset mahdollisimman pian, jotta toimialan kestävät ja vastuulliset investoinnit ovat edelleen mahdollisia.
- Ympäristölupamenettelyn käsittelyaikojen nopeuttaminen ja samanperusteisten jatkuvien valitusten karsiminen. Lupaviranomaisille tulee antaa tarvittavat resurssit, jotta toiminta on tarpeeksi sujuvaa ja lupien valvonta tehokasta.

Saavutettavuus – Lappi ja maakunnan kansainväliset liikenneyhteydet osana Suomen uutta liikennejärjestelmää

Suurin osa Lapin henkilö- ja tavarakuljetuksista on maantieliikennettä. Ilmastonmuutoksen torjunta ja fossiilisten polttoaineiden käytön vähentäminen on sekä suuri haaste että myös mahdollisuus Lapille ja edellyttää tulevalta hallitukselta ennakkoluulotonta ja rohkeaa koko Suomen liikennejärjestelmän sekä liikenneinfran rahoituksen uudistamista.

Junaliikennettä pitää lisätä ja kehittää rajanaapuri Ruotsin kanssa. Suomen on EU:n jäsenenä siirryttävä jossakin aikavälissä myös henkilöliikenteen kilpailuun. Tällaisen kilpailun kokeilu voitaisiin aloittaa Lapin, Pohjois-Suomen sekä Norrbottenin välillä osana kestäväää matkailuliikennettä sekä sähköistämällä Suomen tärkein matkailurata Tornioista Kolariin.

Lentovero ei ole ratkaisu lentoliikenteen päästöjen vähentämisen kannalta, ja se ei kannusta lentoyhtiöitä eikä matkustajia kehittämään toimiaan. Päästökaupan kautta saavutetaan huomattavasti parempia tuloksia. Suorat lentoyhteydet Lappiin sekä Euroopasta että Aasiasta pienentävät lentoliikenteen päästöjä. Suomen pitää myös suosia nykyaikaisia vähäpäästöisiä lentokoneita ja uusiutuvia lentokonepolttoaineita käyttäviä lentoyhtiöitä alemmilla maksuilla. Ilmastonmuutoksen tähänastiset vaikutukset ovat avaamassa arktiselle alueelle uusia liikenneväyliä. Lappi Suomen pohjoisimpana maakuntana ja ainoana arktisen alueen kriteerit täyttävänä alueena linkittyy uusiin globaaleihin logistiikkaverkkoihin. Suomen 2030-luvun alkuun ulottuvassa liikennejärjestelmäsuunnitelmassa tulisi nähdä myös Koillisväylän liikenteen kasvun aiheuttamat vaikutukset mm. Pohjois-Norjan kehittämissuunnitelmiin sekä tunnistaa uusien väylien antamat mahdollisuudet Suomen elinkeinoelämälle.

Ilmaston lämpenemisen vuoksi avautuneita merireittejä voidaan käyttää hyväksi myös rakentamalla uusia globaaleja datakaapeliverkostoja. Koillisväylän kautta Euroopan ja Aasian yhdistävä Arctic Connect- datakaapelihanke on alkanut vihdoin edistyä, ja sen toteuttaminen parantaa Lapin elinkeinoelämän toimintaympäristöä valtavasti. Myös Luoteisväylän kautta on Eurooppaan jo rakenteilla useita datakaapeleita, joista osa on tulossa Pohjois-Norjaan.

Tavoitteet:

- Alkavien metsäteollisuuden ja kaivosteollisuuden tarvitsemien liikenneyhteyksien toteuttaminen
 - o Kemin syväväylä ja Tornion väylän leventäminen
 - o Laurila-Tornio ratayhteyden sähköistäminen
 - o Tornio-Kolari ratayhteyden sähköistäminen
 - o VT 21 kunnostaminen välillä Tornio-Kilpisjärvi
 - o VT 4 Kemi-Inari
- Lapin matkailun hiilineutraaliuden tukeminen
- Lapin kautta kulkevien liikenneyhteyksien ottaminen huomioon Suomen uudessa liikennejärjestelmässä sekä niiden kehittäminen ja Jäämerenrata vision sekä Koillisväylän tulevan käytön säännöllinen seuranta ja arviointi
- Kuljetustuki pysyväksi ja sen tason korottaminen
- Polttoaineveron korottamisen uudelleenarviointi
- Arctic Connect-datakaapelihankkeen sekä myös muiden mahdollisesti Pohjois-Norjaan tulevien datakaapeleiden edistäminen ja toteuttaminen.

Koulutus ja työvoima

Lapin elinkeinoelämän toimintaympäristön suurin ongelma on ammattitaitoisen työvoiman puute. Lapin väestön ikärakenteen perusteella tilanne vaikeutuu entisestään lähivuosina, ellei jo tänään aleta panostaa sen ratkaisemiseen. Lapissa ongelmaa vaikeuttaa myös muiden Pohjoiskalotin alueiden kanssa käytävä kilpailu työvoimasta.

Lapin yliopisto ja Ammattikorkeakoulu ovat merkittäviä toimijoita Lapin tulevaisuuden rakentajina. Strategiaansa uusineet korkeakoulut voisivat koulutuksen ja tutkimuksen kehittämisen ohella panostaa entistä enemmän ulkomaisiin opiskelijoihin ja yhdessä elinkeinoelämän kanssa heille voitaisiin entistä paremmin tarjota mahdollisuuksia jäädä valmistuttuaan Lappiin.

Koko Suomi on arktinen maa, mutta Lappi on ainoa maakunta, joka täyttää kansainväliset arktisen alueen määrittelyä koskevat kriteerit. Suomen virallisissa strategioissa oma arktinen alue ei eroa muusta Suomesta. Lapissa on vireillä noin 15 mrd € arvosta erilaisia investointihankkeita. Lisäksi Lapin kautta kulkee tulevaisuudessa merkittäviä liikenneyhteyksiä lähialueille Ruotsiin, Norjaan ja Venäjälle, joihin esimerkiksi Koillisväylän liikenteen lisääntyminen vaikuttaa. Lapin metsillä on merkitystä paitsi teollisuuden puunhankinta-alueena, myös ilmastonmuutoksen kannalta tärkeänä hiilinieluna.

Lapin vastuullinen kasvu ja työvoimaongelman ratkaisu eivät onnistu pelkästään yksittäisillä ja irrallisilla hankekohtaisilla toimilla, vaan maakunta on nähtävä alueena, johon ilmastonmuutos ja muut megatrendit vaikuttavat voimakkaasti ja jonka kautta koko Suomeen voidaan kanavoida uutta, kestäväää vientiä, kuten esimerkiksi Kemi-Tornio- alueen teollisuuden panostukset kiertotalouteen. Suomen pohjoisinta osaa koskevan valtakunnallisen kehittämissuhteen laatiminen olisi toimivin ratkaisu kaikkiin haasteisiin ja ongelmiin.

Tavoitteet:

- Hallituksen tulee tukea kaikin mahdollisin tavoin Lapin omia toimenpiteitä ikärakenteen vinoutumisen korjaamiseksi ja yritysten työvoimapulan poistamiseksi
- Työmatkarendelöinnin tukeminen
- Lapin ”kokoaan suuremman” korkeakoulukonsernin toteuttaminen ja riittävien resurssien ja rahoituksen saaminen
- Työperäisen maahanmuuton helpottaminen
- Suomen pohjoisimman osan valtakunnallinen kehittämissuhteen, jonka kautta voitaisiin kanavoida hallituksen tuki Lapin omille toimenpiteille